

14 Sullissinerit kiffartuussinerillu allat

Assartuussinerimut suliaasaqarfimmi kiffartuussinerit sullissinerillu allat, ulluinnarni ilaasunik nassiussanillu assartuussinerimut toqqaannartumik attuumassuteqanngitsut, kisiannili inuiaqatigiit ingerlanerannut pingaarutillit arlaliupput. Pineqartut tassaapput SAR-imut upalungaarsimaneq²¹⁸ kiisalu kiffartuussinerit allat, soorlu peqqinnissaqarfimmut, teknikkimut atortunik misissuisarnermut il.il. tunngasut. Taakku saniatigut kiffartuussinerit, Sikunik Alapernaarsuiffimmit isumagineqartut pineqarput.

14.1 Sikunik Alapernaarsuiffik

Sikunik Alapernaarsuiffik

Sikunik Alapernaarsuiffiup oqaluttuassartaa, 1959-imi januaarip ulluisa 30-anni M/S Hans Hedtoft-ip alianaqisumik ajunaarnera tunngavigalugu aallartippoq. Tassani pilertortumik 'Vedel-ip ataatsimiititaliaanik' taaneqartoq pilersinneqarpoq, ataatsimiititaliallu ukioq naaliinnartoq suliani naammassivaa. 1959-imi novembarimi Sikunik Alapernaarsuiffik pilersinneqarpoq, Narsarsuarmi amerikamiut sakkutooqarfisaani matulersumi inissinneqarluni. Tamatuma kingorna Sikunik Alapernaarsuiffiup qullersaqarfia Narsarsuarmi mittarfiup illutaani inissisimalerpoq.²¹⁹ Narsarsuarmi Sikunik Alapernaarsuiffiup Sikunik Alapernaarsuinerimi Sullissivik, Københavni DMI-mi²²⁰ inissisimasooq qanittumik suleqatigaa.

Qaammataasatigut teknologiip 1990-ikkunni atorineqalernissaa sioqqullugu Sikunik Alapernaarsuiffiup ingerlanneqarnera ukiumiit ukiumut allanngorartorujussuuvoq. Ukiumoortumik ingerlatsinerimut aningaasartuutit nalinginnaasumik 15 aamma 20 mio. koruunit akornanni allanngoraput, timmisartornerit qanoq atugaatiginerat apeqquataasarluni. Ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaanni Sikunik Alapernaarsuiffiup ukiumut ingerlatsinerimut aningaasartuutai 15 mio. koruunit missaanniittarsimapput, ilaatigut pingaartumik atuisunit ilaatigullu danskit Naalagaaffiata Kalaallit Nunaata eqqaani umiarsuit angallannerannut isumannaallisaanermut aningaasaliissutigisartagaanit aningaasalersorneqarlutik.

Sikunik Alapernaarsuiffik sikunik alapernaarsuisarpoq (Icereco-mik taaneqartartumik), ilisimasortaasarpoq aammalu sinerissamut qanittumi sikunik nalunaaruteqartarnermut akisussaasuulluni.

Sikunik Alapernaarsuiffiup qulimiguulik ataaseq alapernaarsuinerminik isumaginnittuutitaralugu Air Greenlandimit aalajangersimasumik attartugaraa. Tassani qulimiguulik AS350 pineqarpoq, qulimiguulillu taanna mikisunnguuvooq, sukkasuujulluni isorartuumullu angalasinnaalluni. Qulimiguulik taanna aalajangersimasumik Narsarsuarmi Sikunik Alapernaarsuiffimmiitinneqarpoq.

Atuisut annerit tassaapput umiarsuaatileqatigiiffiit marluk, Royal Arctic Line aamma Arctic Umiaq Line, taakkulu saniatigut Grønlands Kommando Kängilinnguaniittoq aamma annertuumik atuisuuvoq. Sikunik Alapernaarsuiffiup tunisassiai nalinginnaasut tamarmik atuisut pingasuusut taakku sullinneqarnerannik siunnerfeqarput.

²¹⁸ SAR Search And Rescue-p naalisaaatigaa.

²¹⁹ DMI 2009. Sikunik Alapernaarsuiffik ukiuni 50-ini – qivialarneq. 2009-mi Københavni.

²²⁰ DMI-p nittartagaa: http://www.dmi.dk/dmi/index/hav/generelt_om_iscentralen_narsarsuaq.htm

Sikunik Alapernaarsuiffimmi sulisorineqarput suliassa qarfimmi pisortaq ataaseq, piffissaq naallugu atorfeqartinneqartut marluk aamma piffissap ilaannaa atorfeqartinneqartut sisamat.

Mittarfik Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqassappat, tamatumunnga atatillugu Sikunik Alapernaarsuiffiup Qaqortumi mittarfimmut nutaamut nuunneqarnissaa pissusissamisuussaaq. Tamatumunnga atatillugu sulisut allaffeqartinneqarnissaat qulimiguullillu unittarfeqartinneqarnissaa qulakkeerneqassaaq, tamannalu annertunerusumik aningaasartuuteqarfiunani pisinnaasutut naliliiffigineqarpoq.

14.2 SAR-imut upalungaarsimaneq

Danskit oqartussaaffii

Kalaallit Nunaanni SAR-imut upalungaarsimanerup aqqissuussaanera naalagaaffiup akisussaaffigaa, aammalu Danmarkip imaatigut silaannakkullu angallassinermut nunat tamalaat arlallit akornanni isumaqatigiissutinut atsiogataasutut, ujarlertarnerup annaassiniartarnerullu (SAR) aqqissuunnissaa pisussaaffigaa. Taakkunani annaassiniartartunik aalajangersimasunik pilersitsisoqarnissaa piumasaqaatigineqanngilaq, kisiannili umiarsuit timmisartulluunniit ajutoornerini isumalluutissat pissarsiarineqarsinnaasut atorlugit annaassiniarnissaq pisussaaffigineqarpoq.

Upalungaarsimanermi suliassa qarfiit pingasut

SAR-imut upalungaarsimanermut akisussaaffik suliassa qarfinnut pingasunut agguagaavoq, taakkulu tamarmik immikkut upalungaarsimanermi tamarmiuserni suliassa qarput:

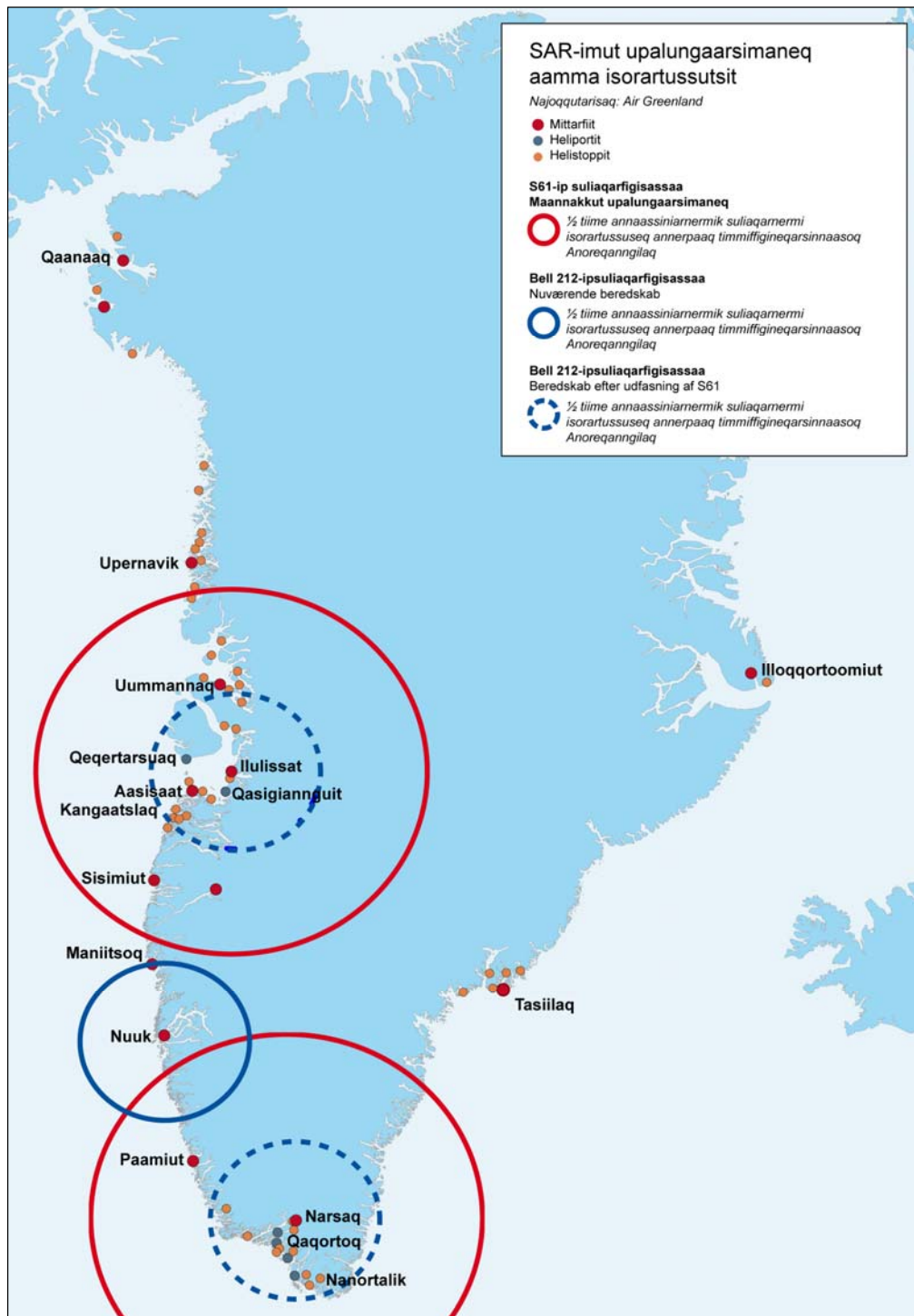
- Imaani annaassiniartarfik (Kangilinnguani Grønlands Kommando) silaannakkut angallatit atorlugit ajunaalersunik ujarlertarnerup annaassiniarnernillu isumagisaqarpoq, tassani ikiuniarnerit silaannarmit, imaanit nunamiillu ingerlanneqarnerat apeqqutaatinnagu.
- Timmisartumik annaassiniartarfik (Kangerlussuarmi Naviar) silaannakkut angallatit atorlugit ajunaalersunik ujarlertarnerup annaassiniarnernillu isumagisaqarpoq, tassani ikiuniarnerit silaannarmit, imaanit nunamiillu ingerlanneqarnerat apeqqutaatinnagu.
- Najukkani annaassiniartarfik (Politimesteri) najukkat imartaanni ujarlertarnerup annaassiniarnernillu aqunneqarnerinut, aammalu nunami ujarlertarnerup annaassiniarnernillu aqunneqarnerinut akisussaasuvoq (najukkani annaassiniartarneq).

Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni isumaqatigiissut

Danmarkip SAR-imut suliassa qarfimmut akisussaasuuneranut atatillugu, Kalaallit Nunaata qeqqani aamma Qeqertarsuup Tunuani qulimiguulimmik SAR-imut upalungaarsimatitsinissaq pillugu Danmark aamma Kalaallit Nunaat akunnerminni isumaqatigiissuteqarput. Isumaqatigiissummi allassimavoq, aningaasartuutit sisamararterutaat pingasut Danmarkip akilertassagai, kiisalu Kalaallit Nunaata sisamararterutit kingulliit akilertassallugit. Isumaqatigiissut naapertorlugu sumiiffimmi sullissisunut aalajangersimasunik isumaqatigiissusiornissaq Namminersorlutik Oqartussanit akisussaaffigineqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu 2010-mi Ilulissani qulimiguulimmik upalungaarsimasuutitaqarnissaq, tassani S61-ip, misittagalinnik inuttaqarluni sapaatit akunnerisa ulluini tamani ullormut nalunaaquttap akunnerini aqqaneq marlunni piareersimasarnissaa, aammalu Nuummi Bell 212-ip ataasinngornermiit arfininngornermut nalunaaquttap akunnerini arfineq pingasunni piareersimasarnissaa pillugu Namminersorlutik Oqartussat Air Greenlandimut isumaqatigiissuteqarput. Tamatuma saniatigut Narsarsuarmi S61-ip, misittagalinnik inuttaqarluni sapaatit akunnerisa ulluini tamani ullormut nalunaaquttap akunnerini aqqaneq marlunni

aalajangersimasunik piareersimasarnissaa pillugu Namminersorlutik Oqartussat Air Greenlandimut isumaqatigiissuteqarput. Tamanna aamma ilusiliaq 14.2.1-imi takussutissiorneqarpoq.

Ilusiliaq 14.2.1 SAR-imut upalungaarsimaneq aamma isorartussuseq qulimiguullit timmiffigisinnaasaat

Aningaasanut inatsimmi kontomi pingaarnermi 73.30.02-mi takuneqarsinnaasutut qulimiguullit upalungaarsimatinneqarnerinut ukiumut 14,5 mio. koruunit immikkoortinneqarsimapput, taakkunanngalu 7 mio. koruunit Danmarkimit akilerneqarput.²²¹ Aningaasat taakku taamaallaat upalungaarsimanermi aningaasartuutissanut aalajangersimasunut matussutissaapput. Qulimiguullit annaassiniarnermik suliaqartinneqalerniariarpata inniminniisoq (Grønlands Kommando, Naviar imaluunniit Politimestereqarfik) timmisartuussinermut atatillugu aningaasartuutitut nikerartunut akiliisussanngortarpoq.

Taakku saniatigut aamma isumalluutit piujuartut imaluunniit ikiortigineqarsinnaasut arlallit, SAR-imik sullissinernut atatillugu atorneqarsinnaasut pigineqarput, soorlu:

- Air Greenlandip qulimiguuliutai nunami sumiiffinni arlalinni inissisimasut
- Umiarsuit qulimiguullillu sakkutuunit imarsiortunit pigineqartut
- Politiit angallataat
- Umiarsuit danskit naalagaaffianit pigineqartut
- Umiarsuit allat, sumiissutsimik paasissutissiinissamik (GREENPOS) pisussaaffeqartut
- Umiarsuit angallatillu attartorneqartut
- Silaannakkut angallatit sakkutuunit timmisartortartunit pigineqartut
- Silaannakkut angallatit timmisartuutileqatigiiffinnit namminersortunit pigineqartut, taakkununga qulimiguullit SAR-imut immikkut atugassiat ilaallutik
- Sinerissap avataani ingerlatanut atatillugu qulimiguullit pigineqarsimasinnaasut

14.2.1 Qulimiguullit SAR-imut upalungaarsimanermi atorneqarnerat

Qulimiguullit SAR-imut upalungaarsimanermi pingaaruteqartutut inissisimammata, angallannermi attaveqaatinik allannguinnissamut isumaliutersuutitut SAR-imut upalungaarsimanermut piumasaqaatit ilanngullugit eqqarsaatigineqarnissaat pisariaqarpoq.

Matuma kinguliani qulimiguullit ilaasunik nassiussanillu assartuussineq eqqarsaatigalugu nunap immikkoortuini ataasiakkaani atorneqarnerat, kiisalu qulimiguullit SAR-imut upalungaarsimanermi inissisimanerat nassuiarneqarput.

Kalaallit Nunaata kujataa

Kalaallit Nunaata kujataani ullumikkut qulimiguulimmik angisuumik (S61), pingaarnertut illoqarfiit pingasuusut akornanni inunnik assartuussinermut atorneqartumik peqarpoq. Qulimiguulik taanna aamma Narsarsuaq aallaavigalugu sumiiffimmi SAR-imut atorneqarpoq. Narsarsuaq imaani annaassiniartarnermi aallaavittut nunap iluaniingaatsiarpoq. Qaqortumut inissiinermi qulimiguulik amerlanertigut imaanut kangerlunnullu nunamut qanittumiittunut qaninnerusumiilissaaq, taamaalillunilu qisuariarsinnaaneq sivikinnerulissalluni.

Kalaallit Nunaata kujataani nunaqarfinnut timmisartuussineq qulimiguulik minnerusoq (Bell 212) atorlugu ingerlanneqarpoq, taannalu nunaqarfinnut aqqanilinnut kiisalu illoqarfinnut pingasuusunut Narsamut, Qaqortumut aamma Nanortalimmut ukioq kaajallallugu timmisartuussisarpoq. Qulimiguulik taanna SAR-imut upalungaarsimanermut ilaatinneqanngilaq, kisiannili Air Greenlandimut erseqqinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut SAR-imik sullissinermut inniminnerneqarsinnaalluni.

²²¹ 2010-mut aningaasanut inatsit, qupp. 622.

Immikkoortoq 7.4-mi takuneqarsinnaasutut ukiup ilarujussuani Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulik atorneqarani, umiarsuit illoqarfinnik nunaqarfinnillu sullissinerimut atorneqarnissaat periarfissaqarluarpoq. Sullissineq umiarsuarnut nuunneqassappat, qulimiguullip inunnik assartuussisarnera taamaallaat piffissap sikorsuaqarfiusup/imaata sikuuffiata nalaani pisartussaavoq.

Taamaattumik SAR-imik sullissinerit ingerlaannarnissaat eqqarsaatigalugu, aammattaaq piffissap sikorsuaqarfiusup/imaata sikuuffiata avataani qulimiguulimmik Kalaallit Nunaata kujataaniititsinissaq pisariaqartussaavoq.

Tunu

Ammassallip distriktia aamma Ittoqqortoormiit distriktia tamarmik immikkut qulimiguulinnik nunaqarfiliartaataasunik peqarput.

Ammassalik eqqaalu

Ammassallip distriktiani mittarfik Kulusummi inissisimavoq. Qulimiguulik Tasiilamut/Tasiilamiit uteqattaarluni timmisartuussisarpog, ilaatigullu nunaqarfinnut tallimaasunut timmisartuussisarluni.

Qulimiguulik SAR-imut upalungaarsimanermut ilaatinneqanngilaq, kisiannili Air Greenlandimut ersarinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut ujarlernemut atorneqarsinnaalluni. Ammassalik eqqaalu qulimiguulimmit amoorutilimmit, SAR-imut immikkut atugassiaasumit tikinneqarsinnaasup avataaniippoq.

Ukiup ilarujussuani sumiiffimmi imaatigut angalasoqarsinnaanngilaq, tassanilu qulimiguulik nunaqarfinnut tamanut pilertortumik apuunnissamut periarfissani kisiartaavoq. Qulimiguulimmik Ammassallip distriktianiititsinnarnissaq Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tunngavigaa. Taamaattumik qulimiguullip atuunna ullumikkumut naleqqiullugu allanngornissaa naatsorsuutigineqanngilaq, aamma mittarfik Kulusummiit Tasiilamut nuunneqaraluarpalluunniit, tak. kapitali 9.

Ittoqqortoormiit eqqaalu

Ittoqqortoormiit distriktiani mittarfik Nerlerit Inaanni inissisimavoq. Nerlerit Inaat distriktimi mittarfittut atuunnermi saniatigut aamma Tunup Avannaarsuani nunamut allanngutsaaliugaasumut ”isaariaavoq”. Qulimiguulik nunaqarfiliartaataasoq Ittoqqortoormiit/Ittoqqortoormiiniit uteqattaarluni angallassisarpoq.

Qulimiguulik SAR-imut upalungaarsimanermut ilaatinneqanngilaq, kisiannili Air Greenlandimut ersarinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut ujarlernemut atorneqarsinnaalluni. Ittoqqortoormiit eqqaalu qulimiguulimmit amoorutilimmit, SAR-imut immikkut atugassiaasumit tikinneqarsinnaasup avataaniippoq.

Ukiup ilarujussuani sumiiffimmi imaatigut angalasoqarsinnaanngilaq, kisiannili Ittoqqortoormiini illoqarfiup eqqaani mittarfiliortoqassappat, Nerlerit Inaannut assartuussinissaq pisariaqartinneqarunnaartussaavoq, tak. kapitali 9. Mittarfik Ittoqqortoormiini sananeqarsinnaasoq aamma Nerlerit Inaanni mittarfiup pioreersup takeqataanik sananeqassappat, nunap immikkoortuanut timmisartoq Ittoqqortoormiit missinnaalissaaq, aammalu Nerlerit Inaat inuerullugu qimanneqarsinnaalissalluni. Taamaalluni qulimiguulik inunnik assartuussinerimut pisariaqartinneqarunnaassaaq.

Tassalu qulimiguulimmik aalajangersimasumik distriktimiititsisoqarunnaassaaq, piffissalli ilaannaanni qulimiguulinnik ujarlernernut atatillugu aggersaasoqarsinnaassaaq. Tamanna Ittoqqortoormiini mittarfiliornissamut eqqarsaatersuutitut ilaatinneqassaaq.

Kalaallit Nunaata qeqqa

Kalaallit Nunaata qeqqani qulimiguulinnik nunaqarfinnut timmisartuussisoqartanngilaq. Ilaasunik angallassinermi timmisartut suluusallit imaluunniit umiarsuit atorneqarput. SAR-imut upalungaarsimaneq qulimiguulimmit aalajangersimasumit Nuummiitinneqartumit, aammalu Narsarsuarmiit Ilulissaniillu tapertaqartinneqartumit isumagineqarpoq.

Kalaallit Nunaata avannaa

Kalaallit Nunaata avannaani qulimiguulinnik nunaqarfiliartaataasunik Qeqertarsuup Tunuani, Uummannami, Upernavimmi aamma Qaanaami peqarpoq.

Qeqertarsuup Tunua

Ilulissani Aasiannilu timmisartunut suluusalinnut mittarfeqarpoq. Qulimiguulik nunaqarfiliartaataasok ukiuunerinnaani timmisartuussisarpog, kiisalu Disko Line aasakkut imaatigut angallassisarluni. Ukiuunerani qulimiguulimmik atuinani nunaqarfiit 13-it tamarmik sullinneqarsinnaanissaat ajornarpoq. Siusinnerpaamik ukiut 25-it qaangiunnerini silap allannguutai pissutaallutik Qeqertarsuup Tunuani ukioq kaajallallugu immakkut angalasinnaanissaq ajornarunnaartussaavoq, tak. RAL.

Qulimiguulik nunaqarfiliartaataasok SAR-imut upalungaarsimanermut ilaatinneqanngilaq, kisiannili Air Greenlandimut ersarinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut ujarlernernut atorneqarsinnaalluni. SAR eqqarsaatigalugu Ilulissani qulimiguulimmik S61-imik angisuumik peqarneq pissutigalugu qulimiguullip nunaqarfiliartaataasup atorunnaarneqarsinnaanissaa ilimanarpoq.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Qeqertarsuup Tunuani timmisartuussinermi allannguutissat misissuiffingngilai.

Uummannaq eqqaalu

Uummannap distriktiani mittarfik Qaarsuni inissisimavoq. Qulimiguulik ilaatigut Uummannap Qaarsullu akornanni uteqattaarluni timmisartuussisarpog, ilaatigullu nunaqarfinnut allanut arfiniliusunut timmisartuussisarluni. Qulimiguulik SAR-imut upalungaarsimanermut ilaatinneqanngilaq, kisiannili Air Greenlandimut ersarinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut ujarlernernut atorneqarsinnaalluni. SAR eqqarsaatigalugu Ilulissani qulimiguulimmik S61-imik angisuumik peqarneq pissutigalugu qulimiguullip nunaqarfiliartaataasup atorunnaarneqarsinnaanissaa ilimanarpoq.

Ukiup annersaani Uummannap eqqaani imaatigut angalasoqarsinnaanngilaq, qulimiguulillu nunaqarfinnut ornigukkasuarnissamut periarfissani kisiartaavoq. Taamaattumik tamanna tunngavigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, qulimiguulimmik Uummannap distriktianiititsisoqaannartariaqartoq, taamaattumillu qulimiguullip atorneqarnera ullumikkumut naleqqiullugu allanngortinneqartariaqanngitsoq.

Upernavik eqqaalu

Upernaviup distriktiani mittarfik illoqarfimmi Upernavimmi inissisimavoq. Qulimiguulik (Bell 212 ataaseq) nunaqarfinnut arfineq marlunnut timmisartuussisarpog. Qulimiguulik SAR-imut upalungaarsimanermut ilaatinneqanngilaq, kisiannili Air Greenlandimut ersarinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut ujarlernernut atorneqarsinnaalluni. Upernavik eqqaalu qulimiguulimmit amoorutilimmit, SAR-imut immikkut atugassiaasumit tikinneqarsinnaasup avataaniippoq.

Ukiup annersaani Upernaviup eqqaani imaatigut angalasoqarsinnaanngilaq, qulimiguulillu nunaqarfinnut ornigukkasuarnissamut periarfissani kisiartaavoq. Taamaattumik tamanna tunngavigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, qulimiguulimmik Upernaviup distriktianiititsisoqaannartariaqartoq, taamaattumillu qulimiguullip atorneqarnera ullumikkumut naleqqiullugu allanngortinneqartariaqanngitsoq.

Qaanaaq eqqaalu

Qaanaami qulimiguullip, distriktimi sullissisuusup Pituffik (Thule Air Base) aallaavigaa. Qulimiguulik nunaqarfinnut Siorapalummumut aamma Savissivimmumut, kiisalu Qaanaamut timmisartuussisarpoq. Qulimiguulik (Bell 212 ataaseq) SAR-imut upalungaarsimanermut ilaatinneqanngilaq, kisiannili Air Greenlandimut ersarinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut ujarlernernut atorneqarsinnaalluni. Qaanaaq eqqaalu qulimiguulimmit amoorutilimmit, SAR-imut immikkut atugassiaasumit tikinneqarsinnaasup avataaniippoq.

Ukiup annersaani Qaanaap eqqaani imaatigut angalasoqarsinnaanngilaq, qulimiguulillu nunaqarfinnut Siorapalummumut aamma Savissivimmumut ornigukkasuarnissamut periarfissani kisiartaavoq. Taamaattumik tamanna tunngavigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, qulimiguulimmik Qaanaap distriktianiititsisoqaannartariaqartoq, taamaattumillu qulimiguullip atorneqarnera ullumikkumut naleqqiullugu allanngortinneqartariaqanngitsoq.

14.2.2 Qulimiguulinnik upalungaarsimatitsinerimut ataatsimut takussutissiaq

Ilaasunik angallassinermut allannguutit, isumaliutissiissummi matumani Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq naliliiffigisai eqqarsaatigalugit, allannguutissanit misissuiffigineqartunit taamaallaat Kalaallit Nunaata kujataani aamma Ittoqqortoormiini SAR-imik sullissinissamut imaluunniit SAR-imik sullissinernut ilassutaasunik ikiuunnissamut periarfissat sunniuteqarfigineqassapput.

Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassineq piffissap sikorsuaqanngiffiusup avataani imaatigut angallassinermut nuunneqassappat, tamatumunnga atatillugu qulimiguulimmik distriktimiititsinissaq ukiup annersaani pisariaqartussaannngilaq. Qulimiguulik Kalaallit Nunaata kujataani SAR-imut upalungaarsimanermut ilaammat, aamma piffissap sikorsuaqarfiusup avataani (tassalu ukioq kaajallallugu) Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulimmik piareersimasuutitaqarnissaq pisariaqartussaavoq.

Ittoqqortoormiini illoqarfiup eqqaani mittarfiliormi qulimiguulimmik ilaasunik angallassinissamik pisariaqartitsineq peerneqartussaavoq. Qulimiguulimmik aalajangersimasumik distriktimiititsisoqarunnaarpat, ujarlernernut atatillugu qulimiguulimmik aggersaasarnissaq tamatigut pisinnaasarunnaassaaq.

14.3 Kiffartuussinerit allat, assartuussinissamik annertuumik pisariaqartitsiviusut

Sullissisut assartuussinissamik annertuumik pisariaqartitsisut arlaliupput, taakkulu pisariaqartitaat nunap iluani assartuussinissamut neqeroorutinit tamarmiusunut ilanngullugit eqqarsaatigineqassapput. Taakkunanga pingaarnerit matuma kinguliani taagorneqarput.

Peqqinnissaqarfik

Peqqinnissaqarfiup assartuussineq ingerlalluartoq pisariaqartippaa, aammalu angallassinasuarnermut, akiutiniittunik angallassinermut, napparsimasunut sulisunullu silaannakkut assartuussisarnermut atatillugu annertuumik pisisartuulluni.

Peqqinnissaqarfik angallassisarnini pillugit (Medevac²²²) silaannakkut angallassisartunut isumaqatigiissusiortarpoq, taakkunanilu qulimiguullit pingaarutilittut inissisimapput. Taamaattumik pineqartut tassaasinnaapput timmisartuussinerit nalinginnaasumik aallartarfillit aammalu immikkut ittumik timmisartuussinerit.

Maannakkorpiaq ungasianiit nakorsiartitsisarnermi siunnersuineq annertusarneqarpoq, nunaqarfiit tamarmik terminalilersorneqarlutik. Taamaalluni internettikkut ungasianiit nakorsat nunaqarfinni innuttaasunut siunnersuisinnaanissaat periarfissaqalissaaq, tamatumalu kingunerisaanik siunissami assartuinissamut pisariaqartitsinerup annikillinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Peqqinnissaqarfiup assartuussisarnermi periarfissaasa allannguutissanit, Assartuussineq pillugu Isumaliogatigiissitap naliliiffigisaanit sunnuteqarfigineqarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

Tele Greenland

Tekkikkut atortunik, inuiaqatigiinni attaveqatigiinnermut pingaarutilinnik nakkutilliinnermut il.il. atatillugu Tele Greenland Air Greenlandimik annertuumik atuisuvoq. Taamaattumik Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulimmik, sumiiffinnut amerlanertigut avinngarusimasuniittartunut sulisunik atortunillu assartuussinissamut piareersimasoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Tamanna pillugu isumaqatigiissutit nalunaarasuartaaserisoqarfiup silaannakkullu angallassisut akornanni toqqaannartumik isumaqatigiissutigineqartarput.

Aatsitassanik ujarlernerit il.il.

Aamma aatsitassarsiorluni misissuinnermut il.il. atatillugu Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulimmik piareersimasoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Tamanna pillugu isumaqatigiissutit aamma aatsitassarsiorfiit assigiinngitsut silaannakkullu angallassisut akornanni toqqaannartumik isumaqatigiissutigineqartarput.

Kangilinnguit

Kangilinnguani Grønlands Kommando sakkutuunik 60-it missaanniittunik inuttaqartinneqarpoq²²³. Ikittunnguit kommunimi atorfeqartinneqarput, kiisalu entreprenørit suliffeqarfiat namminersortoq sakkutuujunngitsunik sulisulik aasaanerinnaani Kangilinnguaniittarpoq. Ataatsimut isigalugu Kangilinnguani innuttaasut amerlassutsimikkut 150-it qaangingaaneq ajorpaat. Ukiup ingerlanerani Kangilinnguit Danmarkillu akornanni angalasartut amerlangaatsiartarput. Sakkutooqarfiup ukiumut arlaleriarluni timmisartut sukkasuuliat arlallit, Aalborg-imiit toqqaannartumik timmisartuussisartut attartortarpari. Immikkut isumaqatigiissuteqarneq tunngavigalugu tassanngaanniit qulimiguulimmik Kangilinnguani heliportimut timmisartuussisoqartarpoq.

Suleqatigiissitamik, Forsvarskommandop siunissami inissisimaffissaanik misissuisussamik pilersitsisoqarsimavoq. Taassuma Kangilinnguani inissisimatitsiinnarnissaa, Narsarsuarmut imaluunniit Nuummuk nuussinissaa misissuiffigissavaa. Forsvarskommandop qullersaqarfia Kangilinnguaniiginnassappat, aammalu Narsarsuaq matuneqassappat, nunaqarfiup qulimiguulinnik sullinneqarnera Qaortumi mittarfimmiit ingerlanneqassaaq.

²²² Medevac tassaavoq Medical Evacuation.

²²³ Najoqqutarisaaq: Grønlands Kommando-p nittartagaa:
<http://forsvaret.dk/GLK/OMGLK/BELIGGENHED/Pages/Beliggenhed.aspx>.

14.4 Naliliineq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq naliliivoq, kiffartuussinerit allat, matuma siuliani nassuiarneqartut ingerlatiinnarneqarnissaat eqqarsaatigalugu, ilaasunik angallassinermi allannguutinit, isumaliutissiisummi matumani naliliiffigineqartunit killeqartuinnarmik sunniuteqarfigineqassasut.

Matumanili erseqqissaatigineqassaaq, Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassineq piffissap sikorsuaqarfiusup/immap sikuuffiata avataani imaatigut angallassinermut nuunneqassappat, ukiup annersaani qulimiguulimmik distriktimiititsinissaq pisariaqarunnaartussaammat. Qulimiguulik Kalaallit Nunaata kujataani SAR-imut upalungaarsimanermut ilaatinneqarmat, piffissap sikorsuaqanngiffiusup avataani (tassalu ukioq kaajallallugu) aamma qulimiguulimmik Kalaallit Nunaata kujataaniititsiinnartoqarnissaa pisariaqartussaavoq.

Tamatuma saniatigut erseqqissaatigineqassaaq, Ittoqqortoormiini illoqarfiup eqqaani mittarfiliormi qulimiguulimmik ilaasunik angallassinissamik pisariaqartitsineq peerneqartussaammat. Qulimiguulimmik distriktimiititsisoqarunnaassappat, ujarlernernut atatillugu qulimiguulimmik aggersaasarnissaq tamatigut pisinnaasarunnaassaaq.